

Teātris — „Drosmīgo neprāts”

Mazliet no teātra vēstures

Līvānieši nav vienīgais amatiereteātris rajonā, bet vecākais gan, jo tas nepārtraukti darbojas jau no 1950. gada. 2000. gada rudenī Līvānu amatiereteātrim paliek : 50 gadi. Savulaik teātra režisore bijusi **Lauma Balode** (viņas viencēlienu «Mana mīļā vedekliņa» teātris spēlē vēl tagad, tā ir skatītāju iecienīta luga). Vēlāk par režisori kļuva **Anna Pabērza**, kas vēl arvien nepagurusi vada teātri.

• «Drosmīgo neprāts» — tā viņi paši sevi dēvē, jo, lai šodien spēlētu teātri, ir jābūt gana drosmīgam un gana neprātīgam. Viņi — tie ir Līvānu amatiereteātra aktieri. Viņa — teātra ilggadējā režisore, kolektīva kopā saturētāja un dvēselīte — Anna Pabērza.

Teātris daudz ceļo gan pa tuvākajiem pagastiem, gan arī tālāk. Šī gada jūlijā Līvānu dramatiskais kolektīvs piedalījās trīs dienas ilgā pasākumā 9. Latvijas amatieru teātru salidojumā, kas notika abpus Latvijas — Igaunijas robežai Valkā un Valgā, tajā piedalījās ap 2000 dalībnieku. Valkā kolektīvs saņēma atzinību par piedalīšanos salidojumā, bet kolektīva vadītāja — pateicību par ilggadīgu darbu, jo teātrī Anna Pabērza aizvadījusi vairāk kā piecdesmit gadus. Savukārt 7. un 8. augustā Koknesē notika saiets «Pērses krastos '99», arī te bija mūsu aktieri.

Teātri iemīl uz mūžu

— Teātri es spēlēju jau no 1947. gada, kad vēl mācījos skolā un mana skolotāja Lidijsa Kristovska ievadīja mani teātra pasaulē, — saka Pabērzas kundze. Ikvienā lomā ir palikusi daļiņa no sirds, katra saistās ar kādiem viņas dzīvē zīmīgiem notikumiem vai cilvēkiem, tādēļ grūti ir nosaukt mīļāko lomu, jo to dzīvē bijis daudz. Tomēr īpaši tuva Annas kundzei ir Mašeņkas loma Arbuzova lugā «Satikšanās ar jaunību». — To es spēlētu vēl tagad, ja vien būtu attiecīga vecuma pretspēlētājs. Ļoti gribētos nospēlēt Indrānu māti, pietiktu gan meistarības, gan dzīves gudrības. Ne vienmēr dzīvē gludi iet, nākas kāpt uz skatuves ar smagu sirdi, bet pēc izrādes viss smagums kaut kur pazūd, jūti tādu atvieglojumu, ka arī ikdienas problēmas sarūk mazākas. Ar teātri tās lietas ir tādas savādas, neizskaidrojamas. Kas reiz teātri ienācis un spēlē, tas vairs prom neaizies, — režisore ir pārliecināta. Varbūt tā ir radniecīgā pasaules izjūta, kas vieno aktierus, varbūt iespēja vienā mūžā izdzīvot daudz un dažādu cilvēku likteņus. Varbūt iespēja būt kopā un, visām nedienām par spīti, atļauties būt laimīgiem.

Ar īpašu mīļumu režisore runā par savu kolektīvu, saviem aktieriem. Pavisam viņi ir 18, katrs ar savu raksturu, paradumiem, bet visi Annas kundzei tuvi, jo viņa saka: «Mēs esam kā viena ģimene». Katram ir savs pamatdarbs un ģimene, bet vakaros visiem viens — teātris. Paši iestudē izrādes, meklē atbilstošus tērpus gan mājās, gan lietoto preču veikaliņos, pāršuj tos, paši grimējas, paši gatavo skatuves noformējumu, dekorācijas, teātra puīši piemeklē izrādei gaismas un mūziku. Strādājot pie vienas no pēdējām iestudētajām izrādēm Ādolfa Alunāna «Mūsu pokāls», daudz palīdzēja Līvānu 1. vidusskolas mūzikas skolotāja Ilona Balaško, kas par baltu velti sagatavoja izrādes muzikālo ietēru.

Atvērtība dzīvei un skatuvei

Teātra kolektīvs ne tikai sūri strādā, divreiz nedēļā mēģinot iestudējumus, bet arī atpūšas. — Mūsu kolektīvam ir savas tradīcijas. Vienmēr svinam vārda un dzimšanas dienas, kad bez tortes un

kafijas tiek sagatavots arī kāds jautrs apsveikums jubilāram — puīši pārgērbjas par meitām, meitas par puīšiem un kādu gabaliņu no lugas nospēlējam mainītās lomās — paši sev par prieku un lielu smiešanos. Reizi gadā noteikti dodamies ekskursijā. Esam apceļojuši visus Latvijas novadus. Svētkos katram līdzī ir arī otrā pusīte — vīrs vai sieva, ekskursijās — arī bērni, man tas šķiet svarīgi, lai ģimenes būtu kopā. Mums ir arī divas ģimenītes, kas ir izveidojušās tepat teātrī, kopā mēģinot un spēlējot lomas, līdzīgas intereses cilvēkus taču vieno. Vispār mani aktieri ir ar ļoti lielu pienākuma apziņu, nekad nav tā, ka kāds nebūtu ieradies uz izrādi. Ir gadījies uz skatuves kāpt arī ar paaugstinātu temperatūru, reiz galvenās lomas tēlotājs tika atvests pat no slimnīcas, lai tikai izrāde varētu notikt. Interesanti, ka aktieri prot tā iejusties savā tēlā, ka arī starp saviem uzņēmieniem saglabā tēlam raksturīgo izturēšanās veidu. Bija mums tāds gadījums — puisim, kurš vienmēr ir jautrs un dzīvespriecīgs, īsts jokupēteris, bija jāspēlē pavisam drūma loma Lukjanska lugā «Palīgā sauciens», mēs, pārējie, izrādē skatījāmies un brīnījāmies - tas vairs nebija mūsu pārgalvīgais smējējs, bet gan pavisam cits cilvēks — nopietns un drūms, tāds, kādu prasīja attiecīgā loma. Aktierim savs tēls jāizdzīvo pilnībā. Tādēļ es vienmēr saviem aktieriem saku, ja tu lugā esi jautra, tad tev tādai arī jābūt, citādi tas vāks nebūs patiesi un skatītājs to jutīs. Manuprāt teātra ļaudis būtiski atšķiras no citiem ar to, ka spēj ātrāk un dabiskāk iejusties jebkurā vietā, jebkuros cilvēkos. Viņi ir daudz brīvāki, nesaistītāki.

Ne katrs var nospēlēt Napoleonu

Skatītājiem vairāk patīk komēdijas, kurās var izsmieties un aizmirst sadzīves bēdas un ķibeles, bet pašu aktieru profesionālajai izaugsmei, protams, vairāk nāk par labu nopietnās, psiholoģiskās drāmas. Taču tā nav tikai mazo teātru problēma, arī lielajos ir daudzi «kases» gabali, jo cilvēks šodienas nospiedošajā ikdienā meklē gaišo, priecīgo, kur ļaunais saņem pēc nopelniem, bet labais tiek novērtēts. To ņem vērā arī režisore, meklējot lugas teātra izrādēm, jo katram aktierim ir savs tēlu repertuārs — valdonīgu, strauju, rupju cilvēku nevar nospēlēt, piemēram, maigas un liegas balss īpašnieks. Teātrī, kā izrādās, ļoti daudz nosaka tieši balss tembrs. Skatuvei piemērota ir tikai tā saucamā krūšu balss. Tādēļ jaunie aktieri mācās ne tikai kustēties, bet arī runāt pareizā — «skatuves» balsī. Napoleonu nevar nospēlēt jebkurš aktieris.

Satikšanās ar jaunību

— Visa mana dzīve ir saistīta ar teātri, lai gan mans pamatdarbs bija skolā, kuru pati beidzu un vēlāk strādāju par latviešu valodas un literatūras skolotāju. Arī pedagoģes darbs man ļoti patika un tajā iegūtā prakse ir neaizvietoājama tagad, vadot teātra kolektīvu, bet visa mana sirds ir atdota teātrim. Nezinu, ko es darītu, ja manā dzīvē nebūtu teātra, nebūtu manu aktieru, viņi man ir kā bērni. Nezinu vai viņi varētu iztikt bez manis, bet es bez viņiem nevarētu noteikti. Nav jau tā, ka mēs tikai dūdotu savā starpā, pastrīdamies jau arī, kad vajag, bet nekad to nedarām ar ļaunumu. Viens par otru rūpējamies, ja kādam neiet, to grūti no pārējiem noslēpt. Cenšamies palīdzēt. Nesen, kad ievācos šajā dzīvoklī, bez kādas prasīšanas visi bija klāt — nu ko tev, Anniņ, palīdzēt...? Tā tas ir vienmēr, jo esmu kopā ar jauniem, aktīviem un labestīgiem cilvēkiem. Zinu, ka ar teātri nekad nepalikšu viena, novecot nav laika. Jātur līdzī jaunajiem un vienmēr jābūt formā.

• Aktieri Lielvārdē pēc Lukjanska li 1999. gada 18. aprīlī.
Foto no A.Pabēzras albūma